

Lovak viselkedésének vizsgálata

A sztereotíp viselkedés egy folyamatos, funkció nélküli cselekvéssorozatot jelent. Zömében fogságban tartott állatoknál, így tehát a háziállatoknál is gyakran előforduló jelenség. Lovaknál is igen gyakran megfigyelhető. Általában olyan helyzetekben alakul ki, amikor egy lovat a nap nagy részében a bokszában tartanak, ritkán engedik ki onnan, illetve csak alkalmanként végeztetnek vele különböző feladatokat, vagy alig lovagolják. Ilyenkor a ló a szűk, zárt térben frusztrálva érzi magát, vagy éppen unatkozik és időkitöltés céljából különböző funkció nélküli, vagy éppen káros sztereotíp viselkedést fog végrehajtani. Lovaknál gyakran előforduló cselekvés a karórágás, bokszban való cirkálás, boksz falának rágsálása, bólogatás. Ezek nagyon veszélyesek is lehetnek a ló számára, hiszen károsíthatják az egészségüket, kondíciójukat.

Jelen vizsgálatom során az volt a célom, hogy megfigyeljem, vajon olyan lovaknál, akiket egész nap a legelőn tartanak, és gyakran lovagoltatják őket azoknál ki lehet-e váltani valamilyen sztereotíp viselkedést.

Vizsgálat helyszíne:

A vizsgálatot egy vácdukai lovardában hajtottam végre, ahol tíz lovat tartanak. A tíz lóból kilenc kisbéri félvér és egy hucul fajtájú. Hat nőstény, három herélt és egy méncsikó van a csoportban.

A lovak reggel még a bokszukban kapnak abrakot, majd ezután kihajtják őket a legelőre ahova egy nagy adag szétterített szénát is bekészítenek számukra. A nap további részét legeléssel töltik el a körülbelül 4-5 hektáros területen. Napközben gyakran lovagolnak rajtuk, egy-egy órás turnusokban. Persze a lovagoltatás mértéke nagyban változik az időjárás függvényében, hiszen nincs fedeles lovarda. Így a lovakat inkább kora tavasztól késő őszig szokták igazán aktívan leterhelni. Besötétedés előtt behajtják őket a bokszaikba, ahol szintén abrakot és szénát kapnak. Az abrak néha elmarad az esti etetésnél, de a lovak ilyenkor nem kezdenek el türelmetlenkedni, nem rugdossák a bokszuk falát, hanem elfogyasztják a számukra kiadagolt szénát és az este további részében már nem is keresik az abrakot.

A lovakat még a legnagyobb hóban is kihajtják a legelőre. Egyedül vihar idején maradnak bent a helyükön, de ilyenkor is nyugodtak maradnak, hiszen biztonságban érzik magukat.

Vizsgálat menete:

Vizsgálatomat az etetési idő előtt hajtottam végre, abban az időpontban, amikor a lovakat már beterelték a bokszukba, de még nem kapták meg az ételmüket. Fókusz állat mintavételezéssel dolgoztam, random sorrendben.

Minden lónak megmutattam egy répát, megvártam amíg felkeltem az érdeklődésüket, megszagoltattam velük. Ezután egy percig vártam előttük, mozdulatlan maradtam és nem adtam oda nekik a falatot. Az egy perc alatt pedig megfigyeltem, hogy ez a szituáció milyen reakciót vált ki belőlük. Feljegyeztem minden viselkedési elemet, majd az egy perc letele után odaadtam nekik a répát. Ezt végrehajtottam mind a tíz lónál, random sorrendben. Arra voltam kíváncsi, hogy ez a körülmény vajon ki fog e váltani a lovakból valamilyen sztereotíp viselkedést, hiszen ezt igen frusztráló szituációnak érezhetik a lovak, mivel még az etetésük előtt voltak.

Eredmények:

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
nem reagál	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
egy helyben áll	x	x	x	0	0	0	x	x	x	x
hegyezi a fülét, erősen figyel az emberre	x	x	x	0	0	0	x	x	x	x
rágcsálja a boksz falát	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dobbant	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
kapar a patájával	0	0	0	x	x	x	0	0	0	0
köröz a bokszban	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
bólogat	0	0	0	0	x	x	0	0	0	0

Táblázatomban x-el jelöltem ahol detektáltam az adott viselkedést, míg 0-val az adott magatartási elem elmaradását.

A legtöbb esetben, vagyis hét lónál nem tapasztaltam olyan reakciót, ami sztereotíp viselkedés megjelenésére utalna. Ezek a lovak a répa megmutatása után csak hegyezték a fülüket és egy helyben állva figyeltek rám, várták, hogy mikor fogom odaadni a számukra jutalomfalatként és ingyencségként szolgáló répát.

Két ló esetében (4-es 5-ös ló) azt tapasztaltam, hogy kaparták a földet a patájukkal, valamint közülük az egyik bólogatott a fejével.

Csak egy lónál (6-os ló) detektáltam igazán sztereotípiára utaló jeleket. Ez a ló dobbantott a patájával, kaparta a földet, körözött a bokszában és szintén bólogatott a fejével.

Diszkusszió:

Azt gondolom, hogy ezeknél a lovaknál (a legtöbb esetben) azért nem tudtam kiváltani sztereotíp viselkedést az etetési idő előtt, mert egész nap a legelőn vannak és már megtanulták, hogy a bokszukban mindenképp megkapják az esti ételmüket. Így különösebben nem érezték magukat frusztrálva, amikor megmutattam nekik a répát. Sokat mozognak, gyakran lovagolják őket és így sokkal nyugodtabbak, mint azok a lovak, akiket egész nap bezárva tartanak. Szerintem annál az egy lónál azért lehetett sztereotíp viselkedés

megjelenésére utaló elemeket kiváltani, mert neki az ősei között sokkal több volt a telivér ló, és ezért sokkal temperamentumosabb, nyugtalanabb a hétköznapiakban is.

Véleményem szerint fontos a lovakat úgy tartani, hogy a lehetőségeknek megfelelően minél többször engedjék ki őket legelőre, sokat foglalkozzanak velük. Hiszen a mozgásuk korlátozása, az állandó bezártság ellenkezik a természetes létükkel és ez által sok káros, egészségükre ártalmas pótcselekvéshez fognak folyamodni a lovak.

Az általam alkalmazott módszert megfelelően tartanám több vizsgálat elvégzéséhez is. El lehetne végezni olyan lovak esetében is, akik egész nap bezárva vannak a bokszukban, és össze lehetne hasonlítani, hogy a tartási körülményektől függően hogyan jelenhetnek meg az egyes sztereotíp viselkedési elemek.

Készítette: Barna Mónika
IV. évfolyamos zoológus
SZIE-ÁOTK